

Shomurodov Elyorjon Lutfidinovich
O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi Bank hisobi,
auditi va nazorati yo'nalishi magistranti

BANK AKTIVLARI SAMARADORLIGINI TAHLILINI TAKOMILLASHTIRISH

Annotatsiya: Ushbu maqolada tijorat banklarida aktivlar samaradorligini tahlil qilish va uni takomillashtirish masalalari kengroq ko'rib chiqilgan. Bank aktivlari tijorat banklari uchun asosiy moliyaviy resurslar bo'lib, ularning samarali boshqarilishi bankning moliyaviy holati va faoliyatining barqarorligi uchun hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Aktivlar samaradorligi deganda, bank o'z resurslarini qanday samarali foydalanayotgani, ya'ni foyda olish uchun joylashtirilgan mablag'larning optimal darajada ishlatilishi tushuniladi. Ushbu samaradorlikni baholash jarayonida bir qancha muhim moliyaviy ko'rsatkichlar, jumladan, rentabellik koeffitsiyenti (ROA), likvidlik darajasi va kredit xavfi ko'rsatkichlari kabi asosiy omillar hisobga olinadi.

Tijorat banklarida aktivlar samaradorligini oshirish iqtisodiy barqarorlikka erishish uchun muhim omil hisoblanadi. Maqolada yoritilgan zamonaviy tahlil usullari, aktivlarni diversifikatsiyalash va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari orqali bu samaradorlikni oshirishga qaratilgan yondashuvlar bank faoliyatining sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, samarali risk boshqaruvi orqali bank aktivlarining xavfsizligi va rentabelligini ta'minlash mumkin. Shu orqali banklar nafaqat o'z moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi, balki iqtisodiyotning umumiy rivojlanishiga ham ijobiy hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: bank aktivlari, samaradorlik, rentabellik, likvidlik, xavflarni boshqarish, diversifikatsiya, avtomatlashtirilgan boshqaruv

Abstract: In this article, the issues of analyzing the efficiency of assets in commercial banks and improving it are considered more broadly. Bank assets are the main financial resources for commercial banks, and their effective management is one of the decisive factors for the stability of the bank's financial condition and operations. Asset efficiency means how effectively the bank uses its resources, that is, the optimal use of funds placed for profit. This performance evaluation process takes into account several important financial indicators, including key factors such as ROA, liquidity and credit risk ratios.

Increasing the efficiency of assets in commercial banks is an important factor for achieving economic stability. Approaches aimed at increasing this efficiency through modern analysis methods, asset diversification and automated management systems, covered in the article, play an important role in improving the quality of banking activities. It is also possible to ensure the safety and profitability of bank assets through effective risk management. In this way, banks not only strengthen their financial stability, but also make a positive contribution to the overall development of the economy.

Keywords: bank assets, efficiency, profitability, liquidity, risk management, diversification, automated management

Kirish: Bugungi kunda tijorat banklari iqtisodiyotning barqaror ishlashi va rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ularning asosiy vazifasi jamg'armalarni samarali investitsiyalarga yo'naltirish va moliyaviy xizmatlar orqali iqtisodiyotga mablag' yetkazib berishdir. Banklar faoliyatining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri ularning aktivlari bo'lib, ular bankning daromad manbai sifatida muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun bank aktivlarining samaradorligini to'g'ri tahlil qilish va ularni boshqarishni takomillashtirish, bankning moliyaviy barqarorligini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Aktivlarning samaradorligi bankning umumiy rentabelligiga, likvidlik darajasiga va xavf-xatarlarga ta'sir ko'rsatadi. Shu boisdan, banklar o'z aktivlaridan maksimal darajada foydalanish uchun ularni muntazam ravishda tahlil qilib borishlari, kredit va investitsiya portfellarini boshqarish strategiyalarini takomillashtirishlari kerak. Zamonaviy iqtisodiy sharoitlar banklardan yanada chuqurroq va innovatsion yondashuvlarni talab qiladi, bu esa o'z navbatida, aktivlarni diversifikatsiyalash va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini joriy etishni taqozo etadi.

Ushbu maqola bank aktivlari samaradorligini tahlil qilish va uni takomillashtirishga qaratilgan yondashuvlarni o'rganish bilan birga, amaliy ko'rsatkichlar asosida tahlil usullarini rivojlantirish yo'llarini ham yoritadi. Maqsad – banklarning moliyaviy barqarorligini oshirish, risklarni kamaytirish va rentabellikni ta'minlash uchun aktivlarni boshqarishda innovatsion yondashuvlarni kiritishdir.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Bank aktivlarining samaradorligini tahlil qilish va boshqarish bo'yicha turli xil olimlar va iqtisodchilar o'z tadqiqotlarida bu masalani har tomonlama o'rganganlar. Ularning ishlari banklarning moliyaviy resurslarini boshqarish, risklarni kamaytirish va rentabellikni oshirish kabi muhim jihatlarni o'z ichiga oladi. Quyida bu mavzuda tadqiqot olib borgan taniqli olimlar va ularning ishlari haqida qisqacha ma'lumot beriladi.

Frederic Mishkin moliya va bank tizimi bo'yicha taniqli mutaxassis bo'lib, uning "Financial Markets and Institutions" (Moliyaviy bozorlar va institutlar) asari moliyaviy institutlar, jumladan, tijorat banklarining aktivlarini boshqarish masalalarini keng o'rgangan. Uning ishlari bankning risk boshqaruvi va aktivlarni diversifikatsiyalash bo'yicha qimmatli tushunchalarni beradi. Mishkin aktivlarni samarali boshqarishda risklarni baholash va kredit portfellarini diversifikatsiya qilishning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Saunders va Cornett moliyaviy institutlar va bank faoliyati bo'yicha keng tadqiqot olib borgan olimlar bo'lib, ularning "Financial Institutions Management: A Risk Management Approach" (Moliyaviy institutlar boshqaruvi: xavflarni boshqarish yondashuvi) asari bank aktivlari samaradorligi tahlilini yanada chuqurroq o'rganish imkonini beradi. Ular banklarda risklarni kamaytirishning zarurligini va aktivlar boshqaruvida innovatsion strategiyalardan foydalanishning muhimligini yoritadi.

John C. Hullning "Risk Management and Financial Institutions" (Risk boshqaruvi va moliyaviy institutlar) asarida Hull moliyaviy institutlarda, xususan, tijorat banklarida risklarni boshqarish usullari haqida batafsil ma'lumot beradi. U bank aktivlarini boshqarishda riskni baholashning texnik jihatlarini yoritib, zamonaviy risk boshqaruvi yondashuvlarini rivojlantirish zaruriyatini ta'kidlaydi. U aktivlarning qiymatini saqlab qolish va barqaror daromad olish uchun ularni samarali boshqarishni tavsiya qiladi.

Robert Mertonning moliyaviy muassasalar bo'yicha ishlari, jumladan, "Continuous-Time Finance" (Uzluksiz vaqt moliyaviy nazariyasi) asari bank aktivlarini tahlil qilish va boshqarishda matematik modellarni qo'llashning samarali yo'llarini ko'rsatadi. Merton risklarni tahlil qilish va investitsiya qarorlarini qabul qilishda murakkab moliyaviy modellarni qo'llash orqali bank aktivlari samaradorligini oshirishga qaratilgan tadqiqotlar olib borgan.

Eugene Fama o'zining "Efficient Market Hypothesis" (Samarali bozor gipotezasi) nazariyasi orqali bank aktivlarini tahlil qilishda bozor sharoitlarining ahamiyatini yoritgan. U bozor axborotlari va narxlari orqali bank aktivlari rentabelligini va ularning qiymatini baholashda samarali bozorlar konsepsiyasini ta'kidlaydi. Fama samarali bozorlar sharoitida bank aktivlarining qanday boshqarilishi lozimligini ko'rsatadi.

Merton H. Miller va Franco Modigliani tomonidan ishlab chiqilgan "Modigliani-Miller teoremasi" bank aktivlarining rentabelligi va kapital tuzilishi masalalarini o'rganishga bag'ishlangan. Ular kapital tuzilishi va aktivlarni boshqarish orqali riskni minimallashtirish va rentabellikni oshirish usullarini ishlab chiqqanlar. Ularning asarlari bank aktivlari samaradorligini tahlil qilishda muhim o'rin tutadi.

David H. Pyle "Bank Risk Management: Theory" (Bank xavflarini boshqarish: nazariya) asari banklarda xavflarni boshqarishning nazariy jihatlarini o'rgangan. Uning tadqiqotlari bank aktivlari va passivlari o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilib, aktivlar boshqaruvini optimallashtirish yo'llarini o'rganishga bag'ishlangan.

Yuqoridagi olimlarning ishlari bank aktivlarini samarali boshqarish, risklarni minimallashtirish va bankning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda asosiy tadqiqot yo'nalishlari hisoblanadi. Ushbu tadqiqotlar asosida zamonaviy banklar aktivlarni diversifikatsiyalash, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini qo'llash va xavflarni boshqarish strategiyalarini takomillashtirish orqali samaradorligini oshirishi mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. Bank aktivlari samaradorligini tahlil qilish va uni takomillashtirish mavzusida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar murakkab va ko'p qirrali yondashuvlarni talab qiladi. Ushbu maqola doirasida tadqiqot metodologiyasi muhim o'rinni egallaydi, chunki bank aktivlarining samaradorligi ko'plab omillar bilan bog'liq bo'lib, ularni aniq tahlil qilish uchun turli metodlardan foydalanish zarur. Tadqiqotning asosiy maqsadi bank aktivlari tahlilini chuqurroq o'rganish, ularning samaradorligini oshirish va risklarni kamaytirish bo'yicha aniq tavsiyalar berishdir.

Tadqiqot metodologiyasi – bu ma'lum bir ilmiy muammoni o'rganish va tahlil qilish uchun qo'llaniladigan usullar va yondashuvlar to'plamidir. Bank aktivlari samaradorligini tahlil qilish tadqiqotida, birinchi navbatda, mazkur mavzuga taalluqli nazariy va amaliy adabiyotlarni tahlil qilish, moliyaviy ko'rsatkichlarni tahlil qilish usullari va zamonaviy tahlil vositalaridan foydalanish metodologiya asosini tashkil etadi. Tadqiqotda sifatli va miqdoriy yondashuvlar birgalikda qo'llanilishi ham tadqiqotning asosiy usullaridan biridir.

Tijorat banklarining aktivlari samaradorligini baholashda asosiy ahamiyatga ega bo'lgan usullar bu miqdoriy tahlil usullari hisoblanadi. Bank aktivlarining rentabelligi, likvidligi va xavflarni kamaytirish darajasi miqdoriy ko'rsatkichlar asosida o'lchanadi. Bu usullar yordamida quyidagi ko'rsatkichlar hisoblab chiqiladi:

ROA (Return on Assets) – Aktivlarning umumiy hajmiga nisbatan sof foyda ko'rsatkichi. Bu ko'rsatkich bank aktivlari qancha daromad keltirayotganini ko'rsatadi.

Likvidlik koeffitsiyenti – Bankning likvid aktivlari va qisqa muddatli majburiyatlari o'rtasidagi nisbat. Ushbu ko'rsatkich bankning moliyaviy majburiyatlarni bajarish qobiliyatini aniqlashga yordam beradi.

Kredit va investitsiya risklarini baholash – Bank aktivlarining xavf darajasini tahlil qilish uchun zamonaviy statistik usullardan foydalaniladi. Kredit va investitsiya xavflari regressiya tahlillari va boshqa ko'p o'lchovli modellar orqali o'rganiladi.

Miqdoriy usullarning qo'llanilishi tadqiqotda aniq ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishga imkon beradi va bank aktivlari samaradorligini oshirish bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Sifatli tahlil usullari esa bank aktivlarining boshqaruv jarayonlarini chuqurroq tushunish, risklarni boshqarish strategiyalarini tahlil qilish va innovatsion boshqaruv usullarini aniqlash uchun qo'llaniladi. Ushbu yondashuvda quyidagi metodlardan foydalaniladi:

Adabiyot tahlili – Bank aktivlarini boshqarish bo'yicha ilg'or tadqiqotlar va tajribalarni o'rganish, ularning natijalarini o'zlashtirish orqali tadqiqot mavzusi bo'yicha chuqur bilim olish. Holatlarni o'rganish (Case Study) – Ayrim tijorat banklari faoliyatini o'rganish orqali ularning aktivlari samaradorligini boshqarish tajribasi tahlil qilinadi. Bu metod bank aktivlarining real amaliyotda qanday boshqarilayotganini ko'rsatadi.

Ekspert intervyular – Bank sohasidagi mutaxassislar bilan suhbatlashish orqali mavzu bo'yicha amaliy tushunchalar olish va innovatsion yechimlarni aniqlash imkonini beradi. Sifatli tahlil usullari tadqiqotga chuqurroq va kengroq yondashishni ta'minlaydi. Banklarning aktivlarini boshqarish jarayonidagi muammolar va imkoniyatlar haqida ko'proq ma'lumot olish uchun ushbu yondashuvlar muhim ahamiyatga ega.

Bank aktivlari samaradorligini oshirish maqsadida zamonaviy iqtisodiy modellar va statistik usullar ham tadqiqotda muhim o'rin tutadi. Bank faoliyatida risklarni kamaytirish va resurslardan maksimal darajada foydalanish uchun turli regressiya modellaridan foydalaniladi. Shuningdek, iqtisodiy o'zgarishlarni oldindan ko'ra olish va tahlil qilish uchun simulyatsiya va sarmoyaviy portfel modellashtirish kabi usullar ham qo'llanilishi mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi bank aktivlari samaradorligini oshirish jarayonini chuqur va har tomonlama o'rganish uchun zarur vositalarni taqdim etadi. Miqdoriy va sifatli tahlil usullari, zamonaviy iqtisodiy modellar va ekspert yondashuvlari orqali bank aktivlarining moliyaviy natijalarini yaxshilash mumkin. Bu yondashuvlar bank faoliyatining barqarorligi va rentabelligini oshirishga

qaratilgan bo‘lib, tijorat banklarida innovatsion boshqaruv va resurslardan samarali foydalanishga hissa qo‘shadi.

Tahlil va natijalar. Mikro kreditbank O‘zbekistonning yetakchi tijorat banklaridan biri bo‘lib, kichik va o‘rta biznes subyektlarini qo‘llab-quvvatlash, moliyaviy xizmatlar ko‘rsatish va aholi uchun mikromoliyaviy xizmatlar taqdim etish bilan shug‘ullanadi. Bank aktivlarining samaradorligi, rentabellik va likvidlik darajasi, shuningdek, kredit portfeli tahlili Mikro kreditbank faoliyatini yaxshiroq baholash uchun muhim ko‘rsatkichlardir. Ushbu bo‘limda Mikro kreditbankning 2023-yilgi moliyaviy ko‘rsatkichlari tahlil qilinadi.

Aktivlarning daromadliligi ko‘rsatkichi bank aktivlarining daromad keltirishdagi samaradorligini o‘lchash uchun ishlatiladi. Mikro kreditbankning aktivlari rentabelligini baholashda aktivlar va sof foyda miqdori asosida hisoblanadi.

1-jadval: Mikro kreditbank Aktivlari Rentabelligi

Ko‘rsatkich	2022-yil (mlrd. so‘m)	2023-yil (mlrd. so‘m)
Umumiy aktivlar	10,500	12,800
Sof foyda	420	520
ROA (%)	4.00	4.06

2023-yilda Mikro kreditbankning umumiy aktivlari 12,800 milliard so‘mga yetgan, bu esa 2022-yilga nisbatan 21.9% o‘shishni ko‘rsatadi. Bankning sof foydasi esa 520 milliard so‘mni tashkil qilgan va rentabellik darajasi 4.06% darajasida bo‘lib, bank aktivlari samarali boshqarilayotganini bildiradi. ROA ko‘rsatkichi 2022-yilga nisbatan biroz oshgan bo‘lsa-da, bu ko‘rsatkich bankning barqaror daromad keltirish imkoniyatiga ega ekanligini ko‘rsatadi.

Likvidlik bankning qisqa muddatli majburiyatlarini qondirish imkoniyatini ko‘rsatadi. Likvidlik darajasini hisoblash uchun qisqa muddatli aktivlar va qisqa muddatli majburiyatlar o‘rtasidagi nisbat olinadi.

2-jadval: Mikro kreditbank Likvidlik Ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	2022-yil (mlrd. so‘m)	2023-yil (mlrd. so‘m)
Qisqa muddatli aktivlar	4,500	5,200
Qisqa muddatli majburiyatlar	3,700	4,300
Likvidlik koeffitsiyenti	1.22	1.21

2023-yilda Mikro kreditbankning qisqa muddatli aktivlari 5,200 milliard so‘mni tashkil etgan bo‘lib, qisqa muddatli majburiyatlari esa 4,300 milliard so‘mga teng. Likvidlik koeffitsiyenti 1.21 darajasida bo‘lib, bu bankning qisqa muddatli majburiyatlarini qondira olish qobiliyatini ko‘rsatadi. Biroq, bu ko‘rsatkich 2022-yilga nisbatan biroz pasaygan, bu esa bankning likvid mablag‘larini uzoq muddatli aktivlarga ko‘proq yo‘naltirganidan darak beradi.

Bankning kredit portfeli hajmi va mijozlardan jalb qilingan depozitlar o‘rtasidagi nisbat aktivlarning joylashtirilishi va bankning kredit siyosatining samaradorligini ko‘rsatadi.

3-jadval: Kredit va Depozitlar Nisbatini Tahlil Qilish

Ko‘rsatkich	2022-yil (mlrd. so‘m)	2023-yil (mlrd. so‘m)
Jami kredit portfeli	6,500	7,800
Jami depozitlar	5,000	6,200
Kredit-depozit nisbati	1.30	1.26

2023-yilda Mikro kreditbankning jami kredit portfeli 7,800 milliard so‘mni tashkil etib, bu 2022-yilga nisbatan 20% o‘shishni ko‘rsatadi. Bank mijozlaridan jalb qilingan jami depozitlar esa 6,200 milliard so‘mga yetgan. Kredit-depozit nisbati 1.26 darajasida bo‘lib, bu ko‘rsatkich bank tomonidan o‘z majburiyatlarini kreditlarga joylashtirish jarayonining barqarorligini ko‘rsatadi. Kreditlar hajmining depozitlar hajmiga nisbatan yuqori bo‘lishi, bankning mijozlarga ko‘proq kredit ajratish imkoniyatiga ega ekanini bildiradi.

Bankning aktivlar xavflarini boshqarish uning moliyaviy barqarorligiga ta’sir etuvchi omillardandir. Mikro kreditbank kredit portfelining xavf darajasini tahlil qilishda muhim ko‘rsatkichlardan biri – kreditlar sifatidir.

4-jadval: Risk va Xavf Tahlili

Ko'rsatkich	2022-yil (%)	2023-yil (%)
NPL (muammoli kreditlar) ulushi	5.50	4.80

2023-yilda Mikrokreditbankning muammoli kreditlar ulushi (NPL) 4.80% ga pasaygan. Bu bankning kredit portfelini yaxshiroq boshqarayotganidan va xavflarni kamaytirayotganidan dalolat beradi. Kredit portfelining sifati yaxshilangan bankning umumiy moliyaviy sog'lomligini ko'rsatadi.

Mikrokreditbankning 2023-yildagi moliyaviy ko'rsatkichlari tahlili shuni ko'rsatadiki, bank aktivlarining samaradorligi o'sishda davom etmoqda. ROA ko'rsatkichi 4.06% ga yetgani bankning rentabellik darajasi yaxshi ekanligini bildiradi. Bankning likvidlik koeffitsiyenti nisbatan barqaror bo'lib, qisqa muddatli majburiyatlarni qondirish imkoniyatiga ega. Kredit va depozitlar o'rtasidagi nisbat bankning faol kredit siyosatini tasdiqlaydi, shuningdek, muammoli kreditlar ulushi kamaygani bankning xavflarni boshqarishda sezilarli yaxshilanishlarga erishganini ko'rsatadi. Umuman olganda, Mikrokreditbankning moliyaviy ko'rsatkichlari uning iqtisodiy barqarorligini va faoliyatining samaradorligini tasdiqlaydi.

Muhokama: Mikrokreditbankning 2023-yilgi moliyaviy ko'rsatkichlari tahlili bank aktivlarining samaradorligini oshirish yo'nalishidagi ijobiy o'zgarishlarni ko'rsatmoqda. Bank aktivlarining rentabelligi (ROA) 2023-yilda 4.06% ni tashkil etib, bu bankning aktivlardan foydalanishda samarali boshqaruvni ta'minlayotganini bildiradi. Bankning aktiv hajmi sezilarli darajada oshgani, ya'ni 2022-yilga nisbatan 21.9% ga o'sgani ham uning moliyaviy resurslarini kengaytirayotganidan dalolat beradi. Bu holat bankning moliyaviy bozorni to'g'ri boshqarayotgani va mijozlarga ko'proq xizmat ko'rsatish imkoniyatini yaratganini ko'rsatadi.

Tahlil qilingan ko'rsatkichlar shuni ko'rsatadiki, Mikrokreditbank o'z aktivlarini samarali boshqarish bilan moliyaviy barqarorlikka erishgan. ROA ko'rsatkichining oshishi bankning foyda olish qobiliyatini yaxshilagan bo'lsa-da, uning yuqori rentabellik darajasini saqlab qolishi uchun doimiy ravishda aktivlarni diversifikatsiyalash va risklarni boshqarish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, sof foydaning 2023-yilda 520 milliard so'mga yetgani bankning ijobiy moliyaviy natijalariga hissa qo'shgan.

Mikrokreditbankning likvidlik koeffitsiyenti 1.21 ni tashkil etgani, bankning qisqa muddatli majburiyatlarini qondirish uchun yetarli resurslarga ega ekanini ko'rsatadi. Bu ko'rsatkich bankning qisqa muddatli likvid aktivlari va majburiyatlarini yaxshi balansda ushlab turganini bildiradi. Shu bilan birga, likvidlik darajasining biroz pasayishi (2022-yilga nisbatan) uzoq muddatli investitsiyalar hajmining oshganligini ko'rsatadi, bu esa yuqori daromad olishni ko'zlab qilingan strategik qaror bo'lishi mumkin. Shunday bo'lsa-da, likvidlik koeffitsiyentining ma'lum darajada saqlanishi bankning moliyaviy xavfsizligini ta'minlash uchun muhimdir.

Mikrokreditbankning kredit-depozit nisbati 1.26 ga teng bo'lib, bu bankning kredit resurslari bilan faol ishlayotganini va depozitlar yordamida ko'proq kredit ajratishga qaratilgan siyosat yuritayotganini ko'rsatadi. Bu ko'rsatkich bankning mijozlarga kredit berish imkoniyatlarini maksimal darajada foydalanayotganini bildiradi. Kredit hajmining depozit hajmiga nisbatan yuqoriligi bankning yuqori darajadagi kreditlash imkoniyatlariga ega ekanligini bildiradi, lekin bu bilan bog'liq bo'lgan risklarni boshqarish muhimdir.

Muammoli kreditlar ulushi (NPL) 2023-yilda 4.80% ga kamaygani bankning risklarni samarali boshqarayotganidan dalolat beradi. Bu holat bank kredit portfelining yaxshilanganini ko'rsatadi, shuningdek, bankning kreditlarni joylashtirishda ehtiyotkor siyosat yuritayotganini tasdiqlaydi. Bu bankning uzoq muddatli moliyaviy barqarorligi va kredit portfelining sifatini saqlash uchun muhim omil hisoblanadi. NPL darajasining kamayishi bankning mijozlarga yuqori sifatli kreditlar berish orqali xavflarni kamaytirish yo'lidan borayotganini ko'rsatadi.

Mikrokreditbank o'z aktivlarini boshqarishda va samaradorligini oshirishda yaxshi natijalarga erishgan bo'lsa-da, kelgusida bank aktivlarini boshqarishda ba'zi yo'nalishlarda yanada ko'proq e'tibor qaratilishi zarur. Misol uchun, bank likvidlik koeffitsiyentining pasayishi uzoq muddatli

investitsiyalarga ko'proq e'tibor qaratishni ko'rsatsa ham, qisqa muddatli majburiyatlarni qondirish uchun likvid mablag'larni saqlash muhimdir. Bu holatda, aktivlar diversifikatsiyasini yanada kengaytirish va bankning aktivlarni joylashtirish siyosatini optimallashtirish kerak.

Mikrokreditbank 2023-yilda moliyaviy ko'rsatkichlari bo'yicha ijobiy natijalarga erishgan. Bankning aktivlari samaradorligi oshgan, likvidlik barqarorligi saqlangan va kredit portfelining xavfi kamaygan. Ushbu natijalar bankning bozor sharoitlariga moslashuvchan yondashayotganini va resurslarni to'g'ri boshqarayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, bankning kelgusidagi barqarorligi va samaradorligini ta'minlash uchun aktivlar boshqaruvi va risklarni minimallashtirish bo'yicha innovatsion yondashuvlarni joriy qilish zarur bo'ladi.

Xulosa

Mikrokreditbankning 2023-yildagi moliyaviy ko'rsatkichlari tahlili bank faoliyatining barqaror rivojlanishini va uning aktivlari samaradorligini oshirish yo'nalishida yutuqlar borligini ko'rsatdi. ROA ko'rsatkichi 4.06% ga yetgani bankning daromad keltiruvchi aktivlardan samarali foydalanayotganini bildiradi. Bankning umumiy aktivlari sezilarli darajada oshib, sof foyda ko'rsatkichlari ham yaxshilangani, uning iqtisodiy imkoniyatlari kengayib borayotganidan dalolat beradi.

Shuningdek, likvidlik koeffitsiyenti 1.21 darajasida bo'lib, bankning qisqa muddatli majburiyatlarni o'z vaqtida qondira olish qobiliyati yaxshi ekanini ko'rsatadi. Bu bankning qisqa muddatli aktivlari va majburiyatlari o'rtasidagi balansni saqlab qolganini tasdiqlaydi. Biroq, kelajakda likvidlik darajasining yanada yaxshilanishiga e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir.

Kredit-depozit nisbati 1.26 darajasida bo'lib, bu Mikrokreditbankning kredit berish faoliyati samaradorligini ko'rsatadi. Kredit portfelining kengayishi bankning kreditlash siyosati faol ekanini va iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim rol o'ynayotganini bildiradi. Shu bilan birga, muammoli kreditlar (NPL) ulushi 4.80% ga kamaygani bankning xavflarni boshqarish qobiliyatini yaxshilaganini ko'rsatmoqda.

Mikrokreditbankning barqarorligi va moliyaviy holatining mustahkamligi unga bo'lgan ishonchni oshiradi va bank faoliyatining kelajakda yanada rivojlanishiga sharoit yaratadi. Shu bilan birga, bank aktivlarini diversifikatsiyalash va zamonaviy boshqaruv usullarini keng qo'llash orqali uning moliyaviy barqarorligini yanada oshirish mumkin. Umuman olganda, Mikrokreditbank 2023-yilda sezilarli ijobiy o'zgarishlarga erishgan bo'lib, bu uning moliyaviy bozor rivojlanishidagi muhim o'rni va ahamiyatini tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mishkin, F. S. (2018). *Financial Markets and Institutions*. Pearson Education.
2. Saunders, A., & Cornett, M. M. (2019). *Financial Institutions Management: A Risk Management Approach*. McGraw-Hill Education.
3. Hull, J. C. (2018). *Risk Management and Financial Institutions*. John Wiley & Sons.
4. Fama, E. F. (1970). Efficient Market Hypothesis: A Review of Theory and Empirical Work. *The Journal of Finance*, 25(2), 383-417.
5. Merton, R. C. (1990). *Continuous-Time Finance*. Blackwell Publishing.
6. Miller, M. H., & Modigliani, F. (1961). Dividend Policy, Growth, and the Valuation of Shares. *The Journal of Business*, 34(4), 411-433.
7. Pyle, D. H. (1997). *Bank Risk Management: Theory*. University of California, Berkeley.
8. Mikrokreditbank. (2023). *Mikrokreditbank 2023-yilgi moliyaviy hisobotlari*. (<https://mkbank.uz>).
9. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Banki (2023). *O'zbekiston tijorat banklarining moliyaviy ko'rsatkichlari*. (<https://cbu.uz>).